

процесуальній дуративності, статичній результативності, статичній дуративності чи модальності. *cop. mod* – константа із модальним модусом – виражається конструкціями: *gehören* + Part.II, *lassen sich* + Part.II, *ist zu* + Part.II, *zu* + Part.I (від перехідного дієслова), а також прикметниковими дериватами.

Очевидно, що в системі мови наявна велика парадигма засобів вираження модально-пасивного значення. Перевага віддієслівних дериватів полягає у фіксації комплексу значень під одним іменем. Цей комплекс ознак різних мовних рівнів, що необхідні для реалізації предикативних відношень (у даному випадку – модально-пасивних) назвемо латемою.

Латема досліджуваних дериватів формується на основі константи, тобто на логіко-семантичному рівні. Вона визначається релевантними граматичними значеннями ознаковості, процесуальності, перехідності, модальності і наповнюється відповідним лексичним значенням. Латема визначає узгоджуваність прикметникових похідних, не лише лінійну, а й семантичну. На основі цього аргументами досліджуваних дериватів постають пацієнс (суб'єкт модально-пасивної предикації), який обов'язково експлікується у реченні, і агенс, вираження якого на синтаксичному рівні факультативне. У мовленнєвому процесі латема зазнає різнопланових модифікацій при незмінності *cop.mod*, що згадано вище.

Можливість модифікувати семантичний еквівалент – *cop. mod* – надає істотних переваг у вживанні прикметникових дериватів порівняно із іншими модально-пасивними конструкціями.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Глушак Т.С. Функционально-коммуникативное взаимодействие разно-уровневых единиц языковой системы в диапазоне реализации номинали-зационных тенденций немецкого языка: Автореф. дис.... д-ра. филол. наук: 10.02.04/ Минск. гос. пед. ин-т иностр. яз. - Минск, 1991.- 60 с.
2. Колшанский Г.В. Коммуникативная функция и структура языка. - М.:Наука, 1984.-173 с.
3. Кубрякова Е.С. Номинативный аспект речевой деятельности. - М.: Наука, 1986. - 156 с.
4. Чекунова И.А. Объектность в логическом и лингвистическом аспектах//Вестн. Киев. ун-та. Романо-герм. филология.- К., 1990.- №24-С.65-78.
5. Iffland E. Valenztheoretische Probleme bei der Nominalisierung von Sätzen mit mehrwertigen Verben// Jenaer Semantik-Syntax-Symposium: Wissenschaftliche Beiträge.-Jena:Friedrich-Schiller-Universität,1982.-S.64-75.
6. Probleme der sprachlichen Nomination/Materialien der Konferenz/ Leipzig: Karl-Marx-Universität, 1982.- 173 S.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Галина Котовські – кандидат філологічних наук, асистент кафедри німецької філології Львівського національного університету ім. І.Франка.

Наукові інтереси: функціональна граматика.

ЯВИЩЕ СЕМАНТИКО-ГРАМАТИЧНОЇ АСИМЕТРІЇ НА РІВНІ ГРАМАТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ РОДУ НЕЗМІНЮВАНИХ ІМЕННИКІВ

Тетяна МОРОЗ (Харків, Україна)

У статті проаналізовано тенденції та чинники родового маркування незмінюваних іменників – назв істот, назв неістот та власних географічних назв, досліджено вияви семантико-граматичної асиметрії, що притаманна незмінюваним іменникам на рівні реалізації граматичних значень роду.

The tendencies and factors towards the gender classification of indeclinable nouns (the animated and inanimated names, the proper geographic names) are analyzed in the article. The semantic-grammatical asymmetric phenomena of indeclinable nouns on the category of gender realization level are investigated.

Морфологічну категорію роду небезпідставно вважають однією з центральних морфологічних категорій іменника, оскільки «рід іменників – це один із морфологічних засобів вираження предметності: будь-яке слово, яке позначає ознаку, дію, число, належить до іменника, якщо воно має категорію роду як постійну ознаку» [3: 140]. В корпусі лінгвістичних досліджень, присвяченій питанням морфології іменника, цій категорії приділялася завжди значна увага. Наявність чималої кількості робіт із цього питання передбачає необхідність хоча б загальної характеристики підходів дослідників до цієї категорії, зокрема з особливим акцентом на рівні дослідженості асиметричних проявів у сфері категорії роду, що в подальшому уможливить уточнення деяких положень щодо проявів семантико-граматичної асиметрії у сфері морфологічної категорії роду. Саме це зумовлює актуальність окресленої в дослідженні проблеми.

Метою роботи є виявлення характеру семантико-граматичної асиметрії на рівні вираження граматичних значень роду незмінюваними іменниками та уточнення існуючих теоретичних положень у цьому питанні.

Перш ніж підійти до безпосереднього аналізу зазначеного об'єкта, необхідно окреслити погляди дослідників на морфологічну категорію роду з метою визначення того співвідношення значення та форми, семантики та граматики, яке може вважатися симетричним щодо конституювання відповідної категорії.

Симетрія в граматичній системі категорії роду полягає в існуванні трьох грамем – чоловічого, жіночого і середнього роду, які охоплюють усі іменники української мови. Граматичне значення родів пов'язане з номінативним значенням статі, що притаманне назвам істот. Воно формувалося водночас із категорією роду і на сучасному рівні граматично репрезентується формами чоловічого і жіночого роду. Більшості іменників властива симетрія у вираженні граматичного значення роду, що виявляється у його формальній мотивації.

Триродова класифікаційна система в сучасній українській мові не втрачає своїх позицій, що, з одного боку, може свідчити про її необхідність для задоволення потреб комунікації, а з другого, – про її стійкість. Фактором, що цьому сприяє, дослідники називають семантичну мотивованість родового поділу в одній із частин іменникової лексики, а саме іменників – назв істот. Однак ствердження стійкості цієї системи до різнорідних впливів не означає, що в її межах не відбувається «живих» процесів. Не вмотивована прозорою логікою для мовця в усіх своїх частинах, ця система постійно перебуває під натиском різнорідних впливів, спрямованих на її руйнування або спрощення, власне, – на досягнення гармонії (симетрії). Зокрема, як свідчить проведений аналіз, це виявляється в тенденціях до семантичної мотивації віднесеності до роду незмінюваних іменників.

За своїм характером рід є класифікаційною категорією, пов'язаною з будовою і зміною іменників. Під поняттям класифікаційності в лінгвістичній науці прийнято розуміти те, що всі іменники не змінюються за родами, а мають той чи інший рід. Відповідно вся сукупність іменників розподіляється на три класи – чоловічий, жіночий і середній роди. Однак розподіл на класи різних іменників здійснюється на різних підставах. Частина іменників зараховується до того чи іншого роду з урахуванням лексичної семантики, інша ж – лише з огляду на формальні ознаки словоформи. Відповідно цілком слушним є розподіл іменників на групи з семантико-граматичним змістом назв істот на ґрунті їхнього стосунку до біологічної статі або недорослості та формально-граматичним змістом назв неістот.

Розподілом сукупності всіх іменників на групу тих, які мають формально-граматичний зміст роду, та клас тих, які мають семантико-граматичний зміст, фактично констатується існування системної асиметрії у вираженні значення роду в іменнику як частині мови. Тому цілком логічним стосовно категорії роду та специфіки її вираження в мові є висновок О.А. Колесникова, який зазначає: «Лінгвістика, визнаючи асиметричність мовного знака, повинна враховувати, що в мові як системі форм відображення дійсності можуть бути представлені обов'язкові, але позбавлені значення, «пусті» граматичні форми» [7: 72]. Саме іменники з формально-граматичним значенням роду слід вважати тими «пустими» граматичними формами, які мають рід, але лише як оболонку, необхідну для повноцінного функціонування іменника на рівні погодження з іншими формами в реченні, тобто такими іменниками, в яких форма роду «відноситься до сфери мовної техніки» [2: 58].

Проблема родової віднесеності незмінюваних іменників часто ставала предметом уваги дослідників (А.П. Загнітко, І.Г. Матвіяс, В.В. Мерінов, Й.П. Мучник та ін.) [4; 5; 6; 8; 9; 10]. Морфологічний розподіл незмінюваних іменників за грамами того чи іншого роду в сучасній українській мові ґрунтується на різних чинниках. Рід частини таких іменників визначається відповідно до позамовного критерію – статі позначуваного словом референта, а іншої частини відповідно до формально-граматичних або семантико-асоціативних ознак слів.

Більшість дослідників сходяться в позиції, що «родова приналежність невідмінюваних іменників – назв осіб семантично мотивована і послідовно визначається статтю особи, яка називається» [3: 186]. Однак варто зазначати, що «послідовність» семантичного критерію встановлення роду того чи іншого невідмінюваного іменника не завжди спрацьовує. А.П. Загнітко, ілюструючи тезу про семантичну вмотивованість роду невідмінюваних іменників,

наводить такі приклади: *мадам, пері, ханум, міс, міледі*, – жін. р.; *портъє, алме, в'єхо, бранчанті, граціозо, денді, жірші, рефері, шевальє, ефенді* – чол. р. [3: 186], хоча деякі з них можуть бути співвіднесені з відповідними родами досить умовно, оскільки віднесення слів, що номінують осіб за родом діяльності типу *аташе, портъє* тощо до чоловічого роду на підставі статевого критерію, не завжди послідовне.

У сфері незмінюваних іменників – назв тварин, за спостереженнями дослідників, останнім часом відбуваються відхилення від загального принципу віднесеності їх до чоловічого роду [1: 52 – 53; 3: 185; 9: 85 – 86]. А.П.Загнітко зазначає, що «морфологічна мотивованість роду невідмінюваних іменників – назв тварин зумовила закріплення загального принципу, за яким усі іншомовні іменники невідмінюваного типу належать до чоловічого роду. Мовна практика свідчить про значні відхилення від названого правила» [3: 185]. Дослідник визначає такі чинники згаданого процесу: 1) до жіночого роду потрапляють незмінювані іменники, граматичне значення роду яких мотивоване законом семантико-тематичного підпорядкування, синонімічними зв'язками і впливом однорідних номінацій з формально мотивованим родом; 2) до середнього роду – іменники, на які впливає закономірність, спостережувана на рівні незмінюваних іменників-неістот, відповідно до якої фінальні /i/, /o/, /e/ корелюють із ознакою середнього роду [3: 185].

Крім зазначених процесів, у наукових розвідках також указується на процес омонімізації форм деяких незмінюваних іменників на позначення назв тварин різних статей, наприклад: *великий кенгуру / велика кенгуру*. Тут має місце розрізнення співвідносних форм на синтаксичному рівні. А.П. Загнітко вважає, що цей процес зумовлений тим, що: 1) не суперечить основним моделям узгодження (означуване слово + іменник) та координації (*шимпанзе біг / шимпанзе бігла*); 2) відображає зростаючу тенденцію реалізації ознаки статі в грамеми роду іменника; 3) відбувається тільки внутрішнє перетворення в структурі слова, тобто грамеми роду розподіляються між різним уживанням однієї словоформи [3: 185].

Окреслений погляд на проблему роду незмінюваних іменників-фаунонімів у деяких позиціях може бути уточнений. Якщо говорити про омонімію форм незмінюваних іменників на позначення тварин різних статей, тобто про існування корелятивів чоловічого та жіночого роду, то не можна обійти увагою той факт, що й у сфері відмінюваних іменників утворення корелятивних пар не завжди послідовне. Найвніше воно лише в тих випадках, коли має істотне значення для людини [11: 52], пор., *лев – левиця, корова – бик, кіт – кішка*, але *синиця, зозуля, миша*. Таким чином, можна передбачити появу омонімічних форм роду (і найчастіше це й має місце в мовленнєвій практиці) лише в тих незмінюваних іменників, що позначають тварин, пізнання яких важливе для людської свідомості в термінах протиставлення за статтю. Найчастіше це тварини, що характеризуються великим розміром та інформація про яких є актуальною для носіїв мови-реципієнтки, тобто перебуває в межах загальнофонової культурної інформації пересічного мовця. Так, наприклад, поява в українській мові корелятивів чоловічого / жіночого родів у іменників на зразок *кенгуру (швидкий кенгуру – швидка кенгуру), ему (великий ему – велика ему), зебу (старий зебу – стара зебу)* зумовлена не тим, що вони мають якесь господарське значення або внутрішньокультурну значущість, а швидше тим, що знання про цих тварин формує загальний рівень уявлень українця про реалії інших територій і культурних ареалів.

Разом із тим убачається цілком логічним у випадку із омонімічними формами іменників – назв тварин говорити не лише про омонімію форм із граматичними значеннями чоловічого та жіночого роду, а й зі значенням середнього. Поява контекстів, у яких цей рід актуалізується, передбачена тим, що виникає потреба в означенні недорослих представників тієї чи іншої тварини, пор.: *дорослий шимпанзе – доросла шимпанзе – недоросле шимпанзе (маленьке шимпанзе)*. Тому в разі з незмінюваними іменниками, що утворюють кореляти чоловічого та жіночого родів на позначення чоловічої та жіночої статі як омонімічні форми, видається вмотивованим говорити і про середній рід як третю омонімічну форму зі значенням недорослості. Хоча ця третя позиція родової шкали частіше займається словотвірною адаптованим змінюваним іменником типу *кенгуренятко, шимпанзеня* тощо. Таким чином, тенденція номінувати стать тварин омонімічними формами незмінюваних іменників за сприяння контексту – це шлях до подолання асиметрії, коли форма, не маючи

родових показників, містить умовне граматичне значення чоловічого роду, за яким закріплена узагальнююча функція у сфері назв істот.

Як відомо, віднесення незмінюваних іменників – назв неістот до певного роду має іншу логіку, ніж та, що простежується в іменниках – назвах істот. Значну роль у їх родовій диференціації відіграє формально-граматичний чинник. Найчастіше середнім родом маркуються іменники, що мають імпофлекси, тотожні показникам середнього роду на рівні відмінюваних іменників: *доміно, кашне, сальто, тюре, тире* тощо. Важливо при цьому відзначити, що тенденція до узвичаєння цих слів як відмінюваних, що виявляється на рівні їх відмінюваності в однині та в появі форм множини, сприяє стабілізації родової належності таких словоформ, наприклад: *Тут розкладені книжки, фота знищених і засуджених письменників; Над дорогою стає все більше авт: фотографують; Аж ось зайшов один англомовний і пояснив – записано було оголошення: «Тут паркувати авта заборонено»* (Л. Богуславець); *Навіть коли ми виступали, він тримав на кришці піаніна каняку з індічкою, або якесь печиво, або кавальчик пляцка»* (Л. Дереш).

Уплив лексико-семантичних зв'язків позначається й на такому незмінюваному слові, як *таксі*, що виявляється в схильності до хитань у роді. З одного боку, воно сприймається як іменник середнього роду (*таксі стояло, нове таксі*), з другого – може асоціюватися з жіночим родом (*таксі стояла біля дороги*), що пояснюється його співвіднесеністю зі словами однієї ЛСГ – *машина, маршрутка, маршрутівка*. Крім того, вплив розмовного *маршрутівка* сприяє виникненню словотвірного синоніма до слова *таксі* саме в жіночому роді: *Потім цілу годину сиділи ми у таксівіці біля вокзалу і думали про концерт та згадували ту капосну личину* (працівник готелю – Т.М.), *що не дала нам його додивитися ...* (Л. Богуславець). Варто зазначити, що слово *таксі* в усному мовленні виявляє й тенденцію до закріплення середнього роду з одночасною зміною формального показника – імпофлекса на повноцінну флексію середнього роду. Так, наприклад, було зафіксовано вживання слова *таксі* у формі *таксо*, яке набувало повної відмінкової парадигми: *таксо, такса, таксу (таксові), таксо, таксом, на таксові* (напевне, за аналогією до *авто*). Зрозуміло, що такі випадки є одиничними, однак вони цілком показові в аспекті того, як мовна свідомість суб'єкта, сформована флективністю мови, намагається уніфікувати незмінювані іменники до загального стандарту слова в мові синтетичного типу.

У групі незмінюваних іменників – власних назв в основному діють ті самі закономірності, що й у групі незмінюваних іменників – загальних назв, однак спостерігаються й суттєві відмінності. Вони зумовлені специфікою власних назв, а саме тим, що власні назви (неістоти) зазвичай усвідомлюються як маркери індивідуальних об'єктів, які у своїй функціональності мають багато спільного з означальною функцією прикметників. Саме з огляду на це на рівні незмінюваних власних назв найпоєднованіше діє принцип родового маркування за опорним словом, що вказує на родову (у розумінні родо-видової співвіднесеності) належність індивідуального об'єкта, і визначається за родом загальної назви. У цьому категорія роду власних назв дотична до словозмінної категорії роду прикметників.

Дослідники акцентували увагу на тому, що «граматичне значення роду власних географічних назв, найменувань газет, журналів підпорядковане формально мотивованій приналежності загальних назв» [3: 187]. І як свідчить вибірка, цей принцип родового маркування незмінюваних власних назв діє майже завжди послідовно, наприклад: *Хіба не розкіш проїхатися з ними по повних водах казкової Міссісіпі, пережити стільки дивовижних пригод, здобути великі скарби?* (У. Самчук).

Тому симетричним у сфері цих іменників є співвідношення семантики роду семантико-граматичному його наповненню у відмінюваних іменників – родових назв.

Разом із тим формальна невираженість родової належності в іменниках – власних назвах стає причиною того, що в певних контекстах можуть відбуватися зрушення в їх родовій маркованості. Так, незмінювані назви міст, маючи середній рід на підставі роду загальної (родової) назви – *місто* (сер. р.), наприклад: *красиве місто Тбілісі, старе місто Баку, місто Токіо* – можуть функціонувати як іменники чоловічого роду, пор.: *офіційний Токіо, Тбілісі заявив*. А.П. Загнітко вбачає в такому родовжитку відхилення від норми, спровоковане впливом російської мови (пор. рос., *город Токио* – чоловічий рід) [3: 187]. Однак видається,

що таке родове маркування може бути пояснене не стільки міжмовними інтерференційними чинниками, де воно має бути дійсно визнане за ненормативне, а власне природою незмінюваних слів, що можуть набути граматичного значення того роду, якого вимагає контекст, рівень компетентності мовця тощо. Наприклад, наведений факт маркування назв міст чоловічим родом цілком вірогідно спричинений тим, що на назву було перенесено граматичне значення іменника чоловічого роду *уряд*, який у цьому контексті видався родовою назвою до видової. Щоправда, тут свою роль відіграв механізм метонімізації, відповідно до якого власна назва міста почала функціонувати як позначення уряду, керівництва країни, пор.: *Офіційний уряд Токіо попередив офіційну Москву. – Офіційний Токіо попередив офіційну Москву. – Токіо попередив Москву.*

Контекстна мотивація родової віднесеності власних назв характерна не лише для назв міст, а й для інших власних назв (неістот). Наприклад, у реченні *Можеш співати від захвату, думати про щось наймиліше, скажімо, про глинища та яруги нашої незрівняної, в дерезі та пилуці Тернівщини, що зараз так далеко від нас, мов Шумерське царство, мов яке-небудь степове Урарту!..* (О. Гончар) іменник *Урарту* співвідноситься із середнім родом, що мотивоване віднесеністю цієї назви до родового поняття *царство* (середній рід) через синтаксичний механізм порівняння, хоча в звичайних умовах цей іменник кваліфікується як слово жіночого роду за родовою назвою жіночого роду – *країна, держава*.

Чинники порушення відносної симетрії можуть бути різні. У наведеному прикладі цьому сприяла інша родова мотивованість. А у висловах *Зімбабве розташоване, Буркіна-Фасо здобуло незалежність* тощо рід незмінюваного іменника зумовлений формальною подібністю слова до змінюваних слів середнього роду.

Отже, аналіз виявив семантико-граматичної асиметрії у сфері категорії роду незмінюваних іменників, дає підстави стверджувати, що позбавлені афіксальних показників, вони змушені реалізувати значення роду аналітично, тобто тут має місце семантико-граматична асиметрія у вигляді аналітизму вираження морфологічних значень. Рід незмінюваних іменників – назв істот залежить від номінативних значень статі або недорослості.

Зростаюча тенденція реалізації ознаки статі в граемі роду іменника виявляється в характері подолання семантико-граматичної асиметрії на рівні незмінюваних іменників – назв істот – воно здійснюється на синтаксичному рівні. При цьому атрибутивні приіменні форми набувають залежно від статі істоти чоловічого, жіночого чи середнього роду, що сигналізує про зміну граматичного значення іменника, а отже, про появу омонімів, що в свою чергу свідчить про подолання асиметрії у вираженні роду (статі).

Зарахування незмінюваних іменників – назв неістот до того чи того роду кероване різними чинниками: родо-видовою або синонімічною співвіднесеністю зі змінюваними іменниками, а також формальними ознаками.

Незмінювані іменники – власні назви мають симетричне співвідношення семантики і граматики семантиці і граматиці родових назв. Ця симетрія має тенденцію до порушення через формальну подібність фіналі до закінчення середнього роду і через зміну родової мотивованості (через метонімізацію).

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія: Підручник. – К.: Либідь, 1993. – 336 с.
2. Виноградов В.В. Русский язык. Грамматическое учение о слове. – М.-Л.: Учпедгиз, 1947. – 785 с.
3. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови: Морфологія: Монографія. – Донецьк: ДонДУ, 1996. – 437 с. – Бібліогр.: с. 383 – 420; с. 422 – 432.
4. Загнітко А.П. Диференціація невідмінюваних іменників за родами в українській мові // Українське мовознавство. – 1985. – Вип. 13. – С. 89 – 94.
5. Загнітко А.П. Категорія роду в системі граматичних категорій іменника // Мовознавство. – 1987. – № 2. – С. 62 – 67.
6. Загнітко А.П. Контекстуальна зумовленість реалізації в граемі роду іменника позамамовного змісту // Грамматическая семантика глагола и имени в языке и речи. – К., 1988. – С. 101 – 105.
7. Колесников А.А. Семантическое обеспечение грамматических форм имен существительных русского языка. – К.: Выща шк. Головное изд-во, 1988. – 139 с. – Библиогр.: с. 133 – 138.
8. Матвіяс І.Г. Іменник в українській мові. – К.: Рад. школа, 1974. – 184 с.
9. Мерінов В.В. Функціонально-категорійна аспектуальність граматичного роду іменника в українській мові. Монографія. – Х., 2005. – 211 с. – Бібліогр.: с. 194 – 211.
10. Мучник И.П. Грамматические категории глагола и имени в современном русском литературном языке / АН СССР. Ин-т русского языка. – М.: Наука, 1971. – 298 с. – Библиогр.: с. 288 – 298.
11. Сучасна українська літературна мова. Морфологія / За заг. ред. акад. І.К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1969. – 583 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Тетяна Мороз – кандидат філологічних наук, викладач кафедри іноземних мов №1 Національної юридичної академії України ім. Я.Мудрого.

Наукові інтереси: граматики української мови (морфологія).

NEW APPROACHES TO SOME PROBLEMS OF PRESENT DAY GRAMMAR

Клара ПОМ'ЯНСЬКА (Кіровоград, Україна)

У статті автор висловлює власний погляд на визначення артикля як повнозначну частину мови, визначення словосполучення та деяких особливостей класифікації словосполучень.

The article under consideration runs about some new approaches to the status and the definition of the article, to the definition of the phrase and some peculiar meanings of different combinations of words. The author proves convincingly that the article is a notional part of speech and the combination of the article with other parts of speech is a phrase, though the article is not the leading element.

Morphology (*morphe* = form, *logos* = learning) is a part of grammar that studies the word, grammatical classes and groups of words, grammatical categories and the system of forms in which these categories actually exist.

Syntax (*syn* = with, *tasso* = arrange) is a part of grammar that studies the ways in which words are combined and the relations between the words in combinations (syntactic units) – phrases and sentences [1:20]. These two parts of grammar are inseparable and subjected to different changes. Only a few years ago article was considered to be a functional part of speech, a noun determiner [1:74-75; 3:272], etc. But today we are able to distinguish the following features of the article as its categorical meaning of indefiniteness; different phonological forms (a, an; the [ðə, ðɪ]); some specific functions in the sentence (attribute: *I see a book. The book is thick*; subject: *A is the indefinite article*; the predicative: *The definite article is the*; object: *We use a here, not the.*); selective combinability with other parts of speech (with nouns: *a student*; adjectives: *the poor*; numerals: *the first*; and some pronouns: *the other*)

Consulting the dictionary [4:1, 1332-1332] we are able to pick up different lexical meanings of the articles: one – *I can see a tree*; each, any, every – *How many sides has a square?*; one like – *He thinks he's a Napoleon*; the same – *They are of an age*; this, that, these, those – *Please, shut the window*; best known – *Dr. X. is the specialist in kidney trouble*; only one existing – *the sun*, etc. If we substitute A for The we change the meaning: *I see a book* (якусь), *I see the book* (цю). More than that, the article can be used independently, though very rare: *What articles do you know?* – *A and The*. So, we see that article is characterized by the same features as the other notional parts of speech: the lexical meaning is of primary importance, the grammatical meaning is of secondary importance. Thus we are able to prove that Article is a notional part of speech and the combination: Article + Noun (adjective, numeral, pronoun) is a phrase: *a book* = a noun phrase, *the first* = a numeral phrase, *the poor* = an adjective phrase, *the other* = a pronoun phrase.

Since the 18th century many linguists were interested in combinations of words (relations between words, how to combine words, combinability with other words as the main potential ability of the word etc.). Only at the end of the 19th and the beginning of the 20th century a true scientific theory of phrase was introduced in linguistics. It was started by three great Russian scholars: F. Fortunatov, A. Shachmatov and A. Peshkovsky. A lot of grammarians have contributed much to the development of this theory, among them H. Sweet (GB), Z. Bloomfield (the USA), V. Admony, V. Vinogradov, V. Burlakova (the USSR) and many others. They defined the phrase as any syntactically organized group of words [2:100].

In the 50s of the 20th century academician V. Vinogradov and some other linguists declared that coordinate, predicative and prepositional word combinations did not constitute phrases. Only word combinations with the leading and dependent members were phrases and the rest were only word combinations (in practical English textbooks edited by Arakin you can find “Phrases and Word Combinations”). Let's see whether they were right. In the word combination “Tom and Mary” the words are connected syntactically by means of the conjunction “and”, i.e. it is a syntactic unit. This syntactic unit can be the subject of the sentence (because it is the person modifier of the predicate):